

Indholdsfortegnelse

1. Bygningmæssige forhold mv.	3
2. Regelgrundlaget for anbringelse i anstalt for domfældte	5
3. Bogdepotet	5
4. Forplejning	7
5. Beskæftigelse	8
6. Uddannelse og undervisning	16
7. Fritid	17
8. De anbragtes økonomiske forhold under opholdet i anstalten.....	18
9. Kvinder og unge.....	19
10. De anbragtes muligheder for at telefonere.....	20
11. Talsmandsordning	21
12. Møder med anbragte	21
13. De udlånte sager	22
14. Opfølgning	22
15. Underretning	23

Den 19. maj 2003 foretog jeg og en af mine medarbejdere inspektion af Anstalten for domfældte i Aasiaat.

Jeg har tidligere den 13. september 1991 og den 20. august 1999 foretaget inspektion af anstalten.

Under inspektionen modtog jeg rapportmateriale til gennemgang. Jeg har dog ikke foretaget en gennemgang af dette materiale. Jeg henviser til det som jeg har anført herom under punkt 13.

Inspektionen den 19. maj 2003 bestod af følgende dele:

- en indledende samtale med – i anstaltslederens fravær – overvagtimester Jan Christensen, med den ledende anstaltsleder i Grønland, Jørgen Nord, og en repræsentant fra Politimesteren i Grønland
- en rundgang i anstalten
- en fællessamtale med de anbragte i anstalten
- tre samtaler med enkeltanbragte og
- en afsluttende samtale med anstaltens overvagtimester og den ledende anstaltsleder i Grønland.

Denne rapport har i en foreløbig udgave været sendt til Anstalten for domfældte i Aasiaat, Den ledende anstaltsleder i Grønland, Politimesteren i Grønland og Direktoratet for Kriminalforsorgen for at myndighederne kunne få lejlighed til at fremkomme med eventuelle bemærkninger om de faktiske forhold som beskrevet i rapporten. Jeg har ikke modtaget sådanne bemærkninger fra myndighederne.

1. Bygningsmæssige forhold mv.

Anstalten har ikke ændret sig på væsentlige punkter siden inspektionen i 1999, og inspektionen havde således for så vidt angår disse forhold karakter af en opfølgingsinspektion.

Cellerne og inventaret i cellerne fremstod som i 1999 pæne og velholdte. Tilsvarende gælder gangarealerne og de domfældtes opholdsrum – herunder rummet i kælderen.

De bygningsmæssige forhold mv. giver mig alene anledning til følgende bemærkninger:

§ 13 i ”Bestemmelser om ordensregler for opholdet i anstalten” der er udstedt den 1. juni 2001 af den ledende anstaltsleder i Grønland, er sålydende:

”Den domfældtes celle skal altid fremtræde ryddelig og pæn. Der må ikke sættes plakater m.v. op på væggene. Effekter, som den domfældte ønsker at hænge op, skal opsættes enten på opslagstavlen eller på billedlisten.”

Der var på tidspunktet for inspektionen ikke nogen opslagstavle på de celler som jeg besøgte.

Jeg går ud fra at den manglende udsmykning af væggene bl.a. skyldes manglen på opslags-tavler (og måske billedlister).

Jeg henstiller til anstalten at gennemgå cellerne og anskaffe og opsætte opslagstavler i det omfang der ikke måtte være opslagstavler på cellerne. Tilsvarende gælder billedlister.

Jeg beder om underretning om hvad min henstilling fører til.

Under rundgangen i anstalten blev cellerne 5, 6 og 8 besøgt efter mit valg. Celle 6 skilte sig ud fra de øvrige celler derved at væggene er malet i en (mørk) blå farve. Det blev oplyst at den anbragte skal være længe i anstalten, og at den anbragte derfor havde fået lov til selv at male sin celle i en farve efter den anbragtes eget valg.

Jeg går ud fra at den pågældende, når han løslades, bringer cellen tilbage i den stand som han overtog den i, eller at anstalten maler cellen inden en anden anbragt indsættes i cellen.

Badeværelserne og toiletterne fremstod på tidspunktet for rundgangen i anstalten ikke rengjorte. Ledelsen oplyste på forespørgsel under henvisning til tidspunktet på dagen at gangmanden ikke havde gjort rent dér endnu.

Jeg foretager på baggrund af denne oplysning ikke videre vedrørende spørgsmålet om rengøring af badeværelserne og toiletterne.

Anstaltens motionsribbe, motionscykel og romaskine var efter det oplyste flyttet ned i kælderens efter de anbragtes ønske.

Under rundgangen i anstalten oplyste ledelsen på forespørgsel at det ikke spiller nogen større rolle at der ikke er et afløb i gulvet i grovkøkkenet. Oftest bliver de sæler som de anbragte eller personalet fanger, parteret ude på havet umiddelbart efter at sælen er skudt eller udenfor døren ind til grovkøkkenet.

Køkkenet bliver holdt pænt af de anbragte. Dog var en hylde i et af de åbne skabe gået løs.

I min rapport af 6. december 2000 (om inspektionen i 1999) henstillede jeg til anstalten at overveje at friske op på trappeskakten ved hjælp af udsmykning. I forbindelse med opfølgningen af inspektionen i 1999 oplyste Direktoratet for Kriminalforsorgen at spørgsmålet om udsmykning af trappeskakten var under overvejelse i anstalten i samråd med de anbragte. Jeg meddelte i min opfølgingsrapport af 7. maj 2001 at jeg ikke foretog mig videre vedrørende dette spørgsmål.

Under inspektionen i 2003 konstaterede jeg at der ikke var sket nogen ændringer af trappeskakten siden inspektionen i 1999. Jeg påpegede dette over for overvagtimesteren der oply-

ste at der nu ville blive taget skridt til at udsmykke trappeskakten som endvidere forinden formentlig ville blive malet i en lysere farve.

Jeg har noteret mig disse oplysninger, og jeg går endvidere ud fra at arbejdet med udsmykningen af trappeskakten nu er tilendebragt. Jeg henviser herved til den tid som nu er gået.

Jeg beder for en ordens skyld anstalten om oplysninger herom.

2. Regelgrundlaget for anbringelse i anstalt for domfældte

Politimesteren i Grønland har med bekendtgørelse om anstaltsophold i Grønland nr. 239 af 1. april 1999 fastsat regler om anbringelse af personer som er dømt til anbringelse i anstalt i Grønland, herunder om de domfældtes beskæftigelse, fritid, de domfældtes almindelige rettigheder, visitation og anvendelse af sikringsmidler mv., de domfældtes løsladelse, regler om anstaltens sagsbehandling, om de domfældtes eventuelle erstatningspligt, om anstaltens grundlovspligt og regler om klagevejledning mv. Bekendtgørelsens bestemmelser finder endvidere anvendelse på tilbageholdte i et vist omfang.

Efter bekendtgørelsens § 34 skal de domfældte have adgang til at få udleveret et eksemplar af de bestemmelser som gælder for anstaltsforholdet, både på dansk og på grønlandsk. Tilsvarende gælder de ordensregler som fastsættes af anstaltslederen.

På forespørgsel oplyste ledelsen at anstalten har en mappe med dette materiale liggende fremme i opholdsstuen som de domfældte frit kan orientere sig i og eventuelt tage med ind på deres celle.

Jeg noterede mig denne oplysning og foretager ikke videre vedrørende dette spørgsmål.

3. Bogdepotet

Under min inspektion i 1999 konstaterede jeg at anstalten ikke rådede over bøger mv. som kunne udlånes til de anbragte. I min opfølgingsrapport af 7. maj 2001 udtalte jeg som min opfattelse at dette ikke er tilfredsstillende, og jeg henstillede til anstalten at tage kontakt til biblioteket i Aasiaat med henblik på at etablere en ordning således at der i hvert fald er et begrænset antal bøger og tidsskrifter (tegneserier) til rådighed for de domfældte i anstalten. I min opfølgingsrapport nr. 2 af 24. juli 2001 oplyste og anførte jeg følgende om dette spørgsmål:

”Direktoratet for Kriminalforsorgen har oplyst at anstalten telefonisk har oplyst at anstalten vil tage kontakt til biblioteket med henblik på at undersøge mulighederne for at have et mindre bogdepot i anstalten, og de eventuelle udgifter der vil være forbundet hermed.

Direktoratet har videre oplyst at direktoratet har planlagt et besøg i Grønland i efteråret 2001 hvor blandt andet behovet for undervisning af de ikke frigangsberettigede domfældte skal drøftes. Ved dette besøg vil direktoratet følge op på sagen.

Direktoratet vil herefter underrette mig.

Direktoratet har endvidere anmodet anstalten om at de domfældte – f.eks. ved opslag – orienteres om muligheden for at låne bøger mv. på biblioteket.

Jeg tager det oplyste til efterretning, og jeg afventer direktoratets orientering.”

Med brev af 11. september 2001 orienterede Direktoratet for Kriminalforsorgen mig om at der i anstalten var oprettet et mindre bogdepot i samarbejde med det lokale biblioteksvæsen, og at det var tanken at etablere en tilsvarende ordning for anstalterne i Nuuk og Qaqortoq. Sagen om inspektionen den 20. august 1999 af Anstalten for domfældte i Aasiaat blev herefter henlagt ved ombudsmandsembedet som endeligt afsluttet.

Under min inspektion den 19. maj 2003 konstaterede jeg at anstalten råder over et depot af bøger således som direktoratet havde underrettet mig om.

Dette er imidlertid ganske lille, og alle bøgerne er på grønlandsk. Det blev under inspektionen på forespørgsel oplyst at dette var hvad biblioteket i Aasiaat havde ment at kunne und-

være. Det blev endvidere oplyst at det er sjældent at anstalten har anbragte som ikke læser grønlandsk.

Selv om anstalten på tidspunktet for inspektionen ikke havde danske anbragte, og selv om dette kun sjældent forekommer, er det efter min opfattelse ikke hensigtsmæssigt at anstalten kun har bøger på grønlandsk. Udover at henvide til at det ikke kan udelukkes at anstalten modtager anbragte som kun læser dansk, henviser jeg til at muligheden for at læse bøger på dansk også bør stå åben for de grønlandske anbragte som måtte have interesse heri.

Jeg henstiller til anstalten at foranledige at der i bogdepotet også er bøger på dansk.

Jeg beder om underretning om hvad min henstilling fører til.

4. Forplejning

På opslagstavlen i de anbragtes opholds- og spisestue var (menu)planen for den varme mad – som anstalten får leveret fra Sømandshjemmet i Aasiaat – hængt op. Planen dækker en periode på ca. en måned.

Dette er efter min opfattelse en god idé som er egnet til efterfølgelse af de øvrige anstalter for domfældte.

Det fremgår af menuplanen at de anbragte ofte får grønlandsk mad – under inspektionen blev der serveret hvalbøf.

Det blev oplyst at der siden inspektionen i 1999 er indført halv (delvist) selvforplejning i anstalten. Dette skal forstås på den måde at den varme mad, som hidtil, købes (og hentes) på sømandshjemmet i Aasiaat mens de anbragte selv klarer den kolde mad (om aftenen) og morgenmaden. Personalet sørger dog for brød og for at der er pålæg mv. (og saft/mælk) i køleskabet. Den varme mad koster 60 kr. pr. kuvert (for to retter mad). Anstalten får ingen rabat i forhold til prisen for et måltid i sømandshjemmets cafeteria, men anstalten kan til

gengæld også få lavet mad i højtiderne, også juleaftensdag hvor sømandshjemmet er lukket for gæster udefra. Sømandshjemmet er billigere end sygehuset som er det eneste reelle alternativ hvis den varme mad ikke skal produceres af anstalten selv.

På forespørgsel blev det oplyst at anstalten normalt ikke har mulighed for at sende grønlandsk kost til Anstalten for Herstedvester og andre institutioner i Danmark med grønlandsk anbragte mv. Anstalten er opmærksom på den særlige samsendingsordning, og det blev oplyst at anstalten har sendt en sending for ca. to år siden.

Den ledende anstaltsleder oplyste at anstalten selv betaler for transporten, og at ordningen er begrænset til 5 kg pr. modtagende grønlænder.

5. Beskæftigelse

I forbindelse med min inspektion i 1999 konstaterede jeg at beskæftigelsessituationen for de anbragte i anstalten var gode.

Det blev under inspektionen den 19. maj 2003 oplyst at syv ud af de ti anbragte på tidspunktet for inspektionen var beskæftiget uden for anstalten. Tre af de syv var beskæftiget på fiskefabrikken, en hos en privat automekaniker, en på bådeværftet (Sisak Teknik A/S), en som pedel på gymnasiet og en i juniorklubben. Anstalten bemærkede at beskæftigelsen på fiskefabrikken på tidspunktet for opfølgingsinspektionen var for nedadgående. Dette skyldtes ikke mangel på fisk, men mangel på ferskvand i Aasiaat. Årsagen hertil var en nedsat mængde nedbør i vinteren 2002/03 sammenlignet med andre år og det forhold at fiskefabrikken på grund af det milde vejr i den forgangne vinter ikke havde været lukket i de normale 2-3 måneder (og dermed havde brugt forholdsvis mere vand end det normalt er tilfældet).

Den ledende anstaltsleder oplyste at det på tidspunktet for inspektionen nok kneb mest med beskæftigelsen i Aasiaat (i forhold til anstalterne i Qaqortoq, Nuuk og Ilulissat). Ifølge statistikken for april måned 2003, som på tidspunktet for inspektionen lige var udarbejdet, var 61 ud af de i alt 93 anbragte i anstalterne på Grønland beskæftiget uden for anstalterne. Af

de 93 anbragte var 13 tilbageholdte. Den ledende anstaltsleder bemærkede at denne beskæftigelse ligger højere end den gennemsnitlige beskæftigelse i fængslerne i Danmark.

På forespørgsel oplyste den ledende anstaltsleder at stillingen som ledende værkfører i Grønland endnu ikke var besat, og at dette problem blev drøftet på et møde i starten af maj måned 2003 i København med Direktoratet for Kriminalforsorgen.

Den ledende anstaltsleder oplyste endvidere ligeledes på forespørgsel at den ledende værkfører påtænkes at kunne starte beskæftigelsesprojekter på anstalterne, men ikke en egentlig produktion. Der har på anstalterne f.eks. været talt om fremstilling af hundehuse og båndeskure i glasfiber.

Jeg kan til orientering for Anstalten for domfældte i Aasiaat oplyse at min rapport vedrørende inspektionen den 22. maj 2003 af Anstalten for domfældte i Ilulissat indeholder følgende oplysninger mv. om spørgsmålet om beskæftigelse i anstalterne for domfældte i Grønland (af hensyn til læserne af denne rapport bemærkes at følgende citat strækker sig til side 17):

”Spørgsmålet om beskæftigelsesforholdene for de anbragte i anstalterne for domfældte i Grønland har været genstand for brevveksling efter inspektionerne i 1993 af anstalterne i Qaqortoq og Nuuk (direktoratets j.nr. 1995-862-2, ombudsmandens j.nr. 1993-2399-629).

Af denne brevveksling fremgår bl.a. følgende:

I september måned 1999 nedsatte Direktoratet for Kriminalforsorgen en (intern) arbejdsgruppe med henblik på at opnå en mere struktureret beskæftigelse/aktivering i anstalterne for domfældte.

Arbejdsgruppen afsluttede sit arbejde den 29. september 2000.

Den 14. december 2000 skrev ombudsmanden i den anledning følgende til Direktoratet for Kriminalforsorgen:

’Hermed bekræfter jeg modtagelsen af Direktoratet for Kriminalforsorgens brev af 11. december 2000 om beskæftigelsen af anbragte i anstalterne i Grønland. Brevet var vedlagt en indstilling af 29. september 2000 fra ’Arbejdsgruppen vedrørende beskæftigelse af de anbragte i anstalterne i Grønland’.

Direktoratet har oplyst at direktoratet har sendt indstillingen til Den Grønlandske Retsvæsenkommission med henblik på at den kan indgå i kommissionens arbejde for så vidt angår de forslag som retter sig mod en forventet fremtidig udvikling på baggrund af kommissionens forslag. For så vidt angår de øvrige forslag, har direktoratet oplyst at direktoratet har truffet beslutning om oprettelse af en ny stilling med ansvar for at gennemføre de relevante forslag fra arbejdsgruppen, herunder opbygning af en produktiv beskæftigelse i anstalterne. Direktoratet vil endvidere afsætte de fornødne midler til at sikre egnede lokaler til aktivering af de anbragte der ikke kan beskæftiges uden for anstalterne.

Jeg tager det oplyste til efterretning, og jeg anmoder om omkring den 1. april 2001 at modtage orientering om besættelsen af den nye stilling og om hvilken virkning oprettelsen af stillingen har haft. Jeg beder endvidere om at blive orienteret om hvad der er sket med hensyn til at sikre lokaler.'

Med brev af 3. april 2001 underrettede Direktoratet for Kriminalforsorgen ombudsmanden om at det på baggrund af arbejdsgruppens forslag var besluttet at ændre ledelsesstrukturen for anstalterne i Grønland. Direktoratet havde således fra februar måned 2001 ansat en ledende anstaltsleder (for de tre og efterfølgende – med tilkomsten af anstalten i Ilulissat – fire anstalter for domfældte i Grønland) der bl.a. skulle have det overordnede ansvar for at styrke og udvikle beskæftigelsen/aktiveringen af de anbragte i anstalterne. Direktoratet havde endvidere opslået den ovenfor nævnte stilling som beskæftigelsesleder til besættelse. Stillingen indeholder det daglige ansvar for beskæftigelsen/aktiveringen. Med brevet orienterede direktoratet desuden ombudsmanden om at anstaltslederne i Grønland og den ledende anstaltsleder havde iværksat en præcis registrering af hvorledes de anbragte bliver beskæftiget/aktiveret såvel i som uden for anstalterne. Det blev samtidig oplyst at registreringsarbejdet skulle danne grundlag for egentlige beskæftigelsesplaner for hver af anstalterne og for en samlet beskæftigelsesplan for Grønland.

Med brev af 30. januar 2002 oplyste Direktoratet for Kriminalforsorgen at repræsentanter for direktoratet sammen med den ledende anstaltsleder i foråret og efteråret 2002 havde haft møder i Nuuk med repræsentanter fra Hjemmestyret, Nuuk Kommune, Politimesteren i Grønland og en række uddannelsesinstitutioner og faglige organisationer, at møderne var forløbet meget positivt, og at de var mundet ud i *aftaler* om fritidsundervisning, om undervisning i anstalten, om beskæftigelsesmæssig vejledning af de anbragte og om et samarbejde med KNI (med henblik på at finde egnede arbejdsopgaver til de tilbageholdte der skal beskæftiges i anstalterne).

Det blev samtidig oplyst at der var etableret kontakt til Arresthuset i Tórshavn med henblik på at etablere en mindre produktion af langliner til brug for det grønlandske fiskerierhverv og til flere virksomheder i Danmark hvis produkter afsættes på det grønlandske marked. Endelig blev det oplyst at der var indgået

aftaler om – sådan må jeg forstå det – konkrete beskæftigelsesprojekter i anstalterne (i starten i eksisterende lokaler).

Direktoratet for Kriminalforsorgen oplyste at direktoratet i 2002 ville følge op på ovennævnte aftaler ligesom lignende mødeforløb (med kommuner, uddannelsesinstitutioner mv.) ville blive gennemført for så vidt angår anstalterne for domfældte i Qaqortoq og Aasiaat. Direktoratet for Kriminalforsorgen orienterede samtidig om at stillingen som beskæftigelsesleder ikke havde kunnet besættes grundet mangel på kvalificerede ansøgere.

Jeg tog i brev af 13. februar 2002 det oplyste til efterretning og bad om fortsat underretning fra direktoratet – herunder om direktoratets opfølgning på de indgåede aftaler.

Med brev af 22. januar 2003 modtog ombudsmanden underretning om at kriminalforsorgens økonomiske situation ikke havde gjort det muligt at etablere egentlige beskæftigelsesfaciliteter i forbindelse med anstaltssektoren i Grønland – der nu var blevet udvidet med 19 pladser i forbindelse med oprettelsen af Anstalten for domfældte i Ilulissat.

På mit spørgsmål i brev af 24. januar 2003 om status for 'gennemførelsen af de nævnte aftaler' – forstået som direktoratets opfølgning på aftalerne – oplyste direktoratet i brev af 30. januar 2003 at den oprindelige plan om at direktoratet (og den ledende anstaltsleder) skulle afholde møder med myndigheder og uddannelsesinstitutioner i Aasiaat og Qaqortoq på tilsvarende måde som i Nuuk, var blevet ændret således at disse drøftelser var blevet overladt til den ledende anstaltsleder.

Direktoratet anførte i den forbindelse at beskæftigelsesproblemerne i de små anstalter ikke var/er så markante som i Nuuk. Direktoratet oplyste endvidere at den ledende anstaltsleder havde gennemført de planlagte drøftelser under sine inspektionsbesøg, og at der var givet tilsagn om "at de anbragte kan deltage i fritidsundervisning m.m. på lige vilkår med kommunernes øvrige indbyggere" hvilket dog kun ganske få anbragte havde ønsket at benytte sig af.

Efter anmodning herom modtog jeg med breve af 10. februar og 1. august 2003 fra Direktoratet for Kriminalforsorgen konkrete oplysninger om omfanget af beskæftigelsen i hver af de fire anstalter for domfældte. De oplysninger som jeg har modtaget, bygger på anstaltens månedlige indberetninger om beskæftigelsen af de anbragte i og uden for anstalterne. Tallene vedrører beskæftigelsen pr. 14. januar 2003 og 31. juli 2003. Af opgørelserne fremgår følgende:

Opgørelsen pr. 14. januar 2003:

Det fremgår af opgørelsen at belægningsprocenten i 2002 var 96,3% (svarende til ca. 89 af de i alt 93 pladser). Pr. 14. januar 2003 var i alt 23 personer af de på denne dag 89 anbragte (eller ca. 25%) uden "egentlig beskæftigelse". Af de

23 ikke-beskæftigede udgjorde de tilbageholdte i Nuuk som ikke måtte modtage arbejde uden for anstalten, en vis – ikke nærmere oplyst – del. Tallene for anbragte uden beskæftigelse var fordelt således (blandt de ikke-beskæftigede er ikke ”pensionister uden arbejdspligt”):

Aasiaat ... 2 (af 10 anbragte) [5]
Ilulissat ... 3 (af 15 anbragte) [2]
Nuuk ... 15 (af 54 anbragte) [6]
Qaqortoq ... 3 (af 10 anbragte) [2]

I alt ... 23 (af 89 anbragte) [15]

Tallene i kantet parentes angiver antallet af ”lønnet beskæftigede” inden for de enkelte anstalter (til forskel for arbejde ude i byen).

Direktoratet har i tilknytning til opgørelsen anført at ”det desværre ikke har været muligt at tilbyde 23 domfældte/tilbageholdte (ca. 25%) egentlig beskæftigelse”.

Jeg har i brev af 20. februar 2003 til direktoratet erklæret mig enig i at dette er beklageligt, og jeg har i den forbindelse oplyst at spørgsmålet om beskæftigelsen af de anbragte i anstalterne i Grønland ville blive inddraget i forbindelse med inspektionerne i Grønland i maj måned 2003 – herunder den aktuelle inspektion af Anstalten for domfældte i Ilulissat.

Opgørelsen pr. 31. juli 2003:

Pr. 31. juli 2003 var 28 af de i alt 93 anbragte personer på denne dag (eller ca. 34%) uden ”egentlig beskæftigelse”. Af de anbragte uden egentlig beskæftigelse var (fortsat) en del tilbageholdte i Nuuk.

Tallene for ikke-beskæftigede var fordelt således:

Aasiaat ... 1 (af 9 anbragte) [2]
Ilulissat ... 6 (af 17 anbragte) [2]
Nuuk ... 19 (af 56 anbragte) [6]
Qaqortoq ... 2 (af 11 anbragte) [3]

I alt ... 28 (af 93 anbragte) [13]

Tallene i kantet parentes angiver som allerede nævnt antallet af ”lønnet beskæftigede” inden for de enkelte anstalter (til forskel fra arbejde ude i byen).

Direktoratet har i forbindelse med opgørelsen af 31. juli 2003 anført at den konstaterede stigning i antallet af anbragte uden egentlig beskæftigelse som i første halvår af 2003 gennemsnitligt har været på 26 personer, ”primært skyldes en højere belægningsprocent”.

Spørgsmålet om beskæftigelsen af de anbragte i anstalterne for domfældte i Grønland har som nævnt været inddraget i forbindelse med inspektionerne i maj 2003 af anstalterne i Aasiaat og Ilulissat. For at få et samlet indtryk af beskæftigelsessituationen i anstalterne som helhed og arten af beskæftigelse bad jeg i forbindelse med disse inspektioner den ledende anstaltsleder om at foranstalte en optælling af beskæftigede i tilslutning til de lister om beskæftigelsen af de anbragte som bliver ført i de fire anstalter. Jeg bad om en liste for hver enkelt anstalt hvori – tillige – arten af beskæftigelse var oplyst. Jeg bad om lister for mandag den 2. juni 2003.

Med den ledende anstaltsleder i Grønlands brev af 17. juni 2003 modtog jeg opgørelser over beskæftigelsen i alle fire anstalter for domfældte i Grønland. Jeg modtog endvidere en oversigt over beskæftigelsen som den ledende anstaltsleder den 11. juni 2003 har udarbejdet (materialet – eller eventuelt kun den ledende anstaltsleders egen oversigt – er tillige sendt til Direktoratet for Kriminalforsorgen og Politimesteren i Grønland til orientering).

Oversigten fra den ledende anstaltsleder indeholder oplysninger om antallet af anbragte, antal beskæftigede og ”andet” – herunder oplysninger om pensionister i anstalten (forstået som ”pensionister uden arbejdspligt”) og antallet af tilbageholdte og ”dagfolk”.

Ved udarbejdelse af oversigten har den ledende anstaltsleder medtaget beskæftigelse i anstalten under kolonnen ”antal beskæftiget”. Med henblik på muligheden for at kunne sammenligne tallene har jeg i min gennemgang nedenfor af de modtagne oplysninger, i modsætning til den ledende anstaltsleder, valgt under antal beskæftigede alene at medtage de anbragte som var beskæftigede ude i byen – det som Direktoratet for Kriminalforsorgen i opgørelserne ovenfor pr. 14. januar og 31. juli 2004 har benævnt som ”egentlig beskæftigelse”.

Af opgørelserne og den nævnte oversigt fra den ledende anstaltsleder fremgår (bl.a.) følgende om beskæftigelsen den 2. juni 2003 – herunder antallet af timer – og om arten af beskæftigelse:

Anstalten for domfældte i Ilulissat: Af anstaltens opgørelse fremgår det at der var to domfældte uden beskæftigelse og *herudover* en domfældt pensionist. Af opgørelsen fremgår endvidere at én af de anbragte var beskæftiget som ”vaskedame” i anstalten.

Jeg går som allerede nævnt ud fra at den ledende anstaltsleders oversigt er udarbejdet på grundlag af de opgørelser som den pågældende har modtaget fra de enkelte anstalter.

Jeg må således umiddelbart lægge til grund at 11 ud af 15 anbragte i Anstalten for domfældte i Ilulissat den 2. juni 2003 var beskæftiget (forstået som beskæftigelse ude i byen).

Af de beskæftigede var tre beskæftiget med fiskeri, tre med rengøring (ved ISS) og to med fabriksarbejde (Royal Greenland). De fleste beskæftigede arbejdede 40 timer om ugen, de tre fiskere dog 80 timer ugentlig. Én af de beskæftigede arbejdede på deltid – tilsvarende gælder den pågældende ”vaske-dame” i anstalten (20 timer om ugen) som jeg ovenfor ikke har medregnet under anbragte i ”egentlig beskæftigelse”.

Anstalten for domfældte i Aasiaat: Af oversigten fremgår det at 3 af de 11 anbragte i anstalten var ”dagfolk” – dvs. personer (typisk tilbageholdte) som sover i arresten/detentionen, men opholder sig i anstalten om dagen. Af anstaltens opgørelse fremgår det at 5 ud af de 11 anbragte var beskæftiget ude i byen. To af de anbragte i anstalten var beskæftiget i anstalten på lige fod med de tre dagfolk (hver med ca. 10 timer om ugen). Den sidste anbragte var beskæftiget som ”gangmand” i anstalten.

Jeg må umiddelbart lægge til grund at 5 ud af 11 anbragte i Anstalten for domfældte i Aasiaat den 2. juni 2003 var beskæftiget.

De fem beskæftigede arbejdede alle 40 eller ca. 40 timer om ugen, gangmanden arbejdede 20 timer ugentlig og de resterende fem som anført ca. 10 timer om ugen.

Anstalten for domfældte i Qaqortoq: Af den ledende anstaltsleders oversigt fremgår det at alle 13 anbragte var beskæftiget (uden for eller i anstalten). Af anstaltens opgørelse fremgår det at der den 2. juni 2003 var 11 domfældte i anstalten og to dagfolk (af dagfolkene var én domfældt, én tilbageholdt). Af de 13 personer var 5 beskæftiget ude i byen. 2 af disse var beskæftiget i et rengøringsfirma, 2 på fiskefabrikken og 1 var beskæftiget som afløser i kommunens kantine. 8 af de anbragte var beskæftiget med henholdsvis malerarbejde (4 personer) og rengøringsarbejde (4 personer) i anstalten.

Jeg må umiddelbart lægge til grund at 5 ud af 13 anbragte i Anstalten for domfældte i Qaqortoq den 2. juni 2003 var beskæftiget.

Af de fem beskæftigede arbejdede én 40 timer om ugen (kantineafløseren), to arbejdede 40 timer eller mere (overarbejde i tilfælde af meget fisk på lager) mens de sidste to arbejdede 20 timer ugentlig.

Anstalten for domfældte i Nuuk: Af den ledende anstaltsleders oversigt fremgår det at 36 af de 53 anbragte var beskæftiget (uden for eller i anstalten). Under ”andet” er det nævnt at én af de anbragte var pensionist, 5 var tilbageholdte (3 andre tilbageholdte er i oversigten medtaget blandt de beskæftigede – i anstaltens køkken) og 11 var domfældte uden beskæftigelse. Det fremgår endvidere af oversigten at af de sidstnævnte 11 domfældte havde 2 på det på-

gældende tidspunkt disciplinært fået tilbagekaldt deres tilladelse til udgang til arbejde.

Af anstaltens opgørelse fremgår det at 8 af de 53 anbragte ikke var domfældt, men tilbageholdt i anstalten. Af disse 8 var 3 som nævnt beskæftiget i anstaltens køkken som køkkenmedhjælpere. Yderligere 2 tilbageholdte var beskæftiget i anstalten som altnuligmand og ”vaskemester” (disse 2 er i den ledende anstaltsleders oversigt medtaget under ”andet” – og altså ikke blandt de beskæftigede).

Jeg må umiddelbart lægge til grund at 31 ud af 53 anbragte i Anstalten for domfældte i Nuuk den 2. juni 2003 var beskæftiget. Tallet er 33 ud af 53 hvis de ovenfor nævnte to domfældte tælles med (de to domfældte som af disciplinære årsager ikke kunne passe deres arbejde ude i byen).

Af de 31 beskæftigede var 9 beskæftiget som arbejdsmand i byggeriet (i to forskellige entreprenørfirmaer) eller ved kommunen, 6 var beskæftiget med rengøring, 4 som bagersvend og 3 var beskæftiget som lagermedhjælper. Af de 31 beskæftigede arbejdede kun én mindre end 40 timer (20 timer som rengøringsmand) mens 2 anbragte arbejdede 50 timer om ugen. De resterende var alle beskæftiget 40 timer ugentlig.

Skemaført på samme måde som Direktoratet for Kriminalforsorgens oplysninger om ikke-beskæftigede den 14. januar og 31. juli 2003 fås følgende oplysninger om ikke-beskæftigede pr. 2. juni 2003 (beskæftigelse forstået som beskæftigelse ude i byen):

Aasiaat ... 6 (af 11 anbragte) [6]
Ilulissat ... 4 (af 15 anbragte) [1]
Nuuk ... 22 (af 53 anbragte) [5]
Qaqortoq ... 8 (af 13 anbragte) [8]

I alt ... 40 (af 92 anbragte) [20]

Tallene i kantet parentes angiver som allerede nævnt antallet af ”lønnet beskæftigede” i de enkelte anstalter (til forskel fra arbejde ude i byen).

Antallet af anbragte (og tilbageholdte) uden egentlig beskæftigelse den 2. juni 2003 – svarende til 43% – er, som det fremgår, væsentligt større end de tilsvarende tal for 14. januar og 31. juli 2003. Jeg er opmærksom på at tallene relativt set er små, og at risikoen for svingninger som følge af tilfældigheder er tilsvarende stor.

Jeg er også opmærksom på at to anbragte i Anstalten for domfældte i Nuuk den pågældende dag ikke var beskæftiget ude i byen af disciplinære årsager.

Om noget tilsvarende har været tilfældet den 14. januar og 31. juli 2003 fremgår ikke af de foreliggende oplysninger.

Som jeg har nævnt ovenfor, lagde jeg i 1999 i forbindelse med inspektionen af anstalterne for domfældte i Nuuk og Aasiaat til grund at beskæftigelsessituationen for de anbragte i anstalterne var god. Min vurdering byggede imidlertid ikke på de samme detaljerede oplysninger som dem der nu foreligger.

Jeg vil fortsat følge beskæftigelsessituationen nøje og beder politimesteren om at foranledige at jeg modtager en tilsvarende detaljeret opgørelse over beskæftigelsen den 2. juni 2004.

Jeg beder politimesteren og den ledende anstaltsleder om en udtalelse om hvorvidt beskæftigelsesforholdene er tilfredsstillende. Jeg er herved opmærksom på at der pr. 2. juni 2003 var 15 personer blandt de 92 anbragte som det på grund af deres status som tilbageholdte ikke umiddelbart er muligt at beskæftige ved arbejde ude i byen.

Jeg beder Direktoratet for Kriminalforsorgen om at oplyse om – og i givet fald på hvilken måde – der er fulgt op på planen om at udarbejde egentlige beskæftigelsesplaner for de enkelte anstalter og en samlet beskæftigelsesplan for hele Grønland.

Jeg beder endvidere direktoratet om status vedrørende planen om at etablere egentlige beskæftigelsesfaciliteter/-projekter i anstalterne efter indgåelsen af den nye fler-årssaftale – herunder planen om en produktion af langliner i samarbejde med Arresthuset i Tórshavn.

Beskæftigelsessituationen i Ilulissat synes umiddelbart at være den bedste blandt de fire anstalter for domfældte i Grønland. Jeg foretager ikke videre vedrørende dette spørgsmål i henseende til inspektionen af Anstalten for domfældte i Ilulissat på det foreliggende grundlag.”

Jeg foretager ikke videre vedrørende spørgsmålet om beskæftigelse på det foreliggende grundlag i henseende til inspektionen af Anstalten for domfældte i Aasiaat.

6. Uddannelse og undervisning

Det blev oplyst at anstalten ikke har tilknyttet nogen lærer, men at de anbragte kan få undervisning i Aasiaat i det omfang de er interesserede – først og fremmest på STI som er en erhvervsfaglig grunduddannelse svarende til undervisning på AMU-centrene i Danmark.

Anstalten har ingen pc'er til brug for de anbragte og oplyste på mit spørgsmål herom at anstalten meget gerne vil modtage to brugte pc'er fra ombudsmandsembedet. Eventuelle transportudgifter ville ikke være en hindring for anstalten.

Jeg går ud fra at det fortsat er tilfældet, og vil foranledige at der bliver foretaget det nødvendige i den forbindelse.

7. Fritid

De anbragte har efter det oplyste mulighed for udgang mandage og onsdage fra kl. 18 til 21, lørdage fra kl. 13 til 17 og på søndage fra kl. 9 til kl. 12, og igen fra kl. 13 til 17, jf. også § 3, stk. 1 og 2, i bestemmelse om tilladelse til udgang for domfældte udstedt den 1. juni 2001 af den ledende anstaltsleder i Grønland. På udgang kan de anbragte enten besøge familie eller venner, deltage – går jeg ud fra – i sportsaktiviteter eller blot gå sig en tur i byen.

De anbragte kan også få frisk luft i anstaltens gård hvor porten altid er låst. Eventuelle tilbageholdte ”dagfolk” har gårdtur under ledsagelse af en fængselsfunktionær.

I fritiden kan de anbragte endvidere underholde sig med tv-spil eller se tv/video, spille bordtennis eller bruge kondiredskaberne i kælderen – motionsribbe, motionscykel og romaskine.

De anbragte har også mulighed for at se fjernsyn på cellerne idet anstalten har fire apparater der lejes ud til de anbragte. På forespørgsel oplyste ledelsen at dette antal opfylder behovet i anstalten idet flertallet af anbragte medtager deres eget fjernsyn. Hvis behovet skulle stige, vil anstalten indkøbe flere apparater. Anstalten lejer fjernsyn ud til en pris af 5 kr. om dagen.

Jeg beder anstalten om at oplyse om fire apparater stadig udgør et tilstrækkelig antal fjernsyn i forhold til de anbragtes behov.

De anbragte har også mulighed for at læse avis. Anstalten holder de to grønlandske aviser og Ekstrabladet.

Vedrørende de anbragtes mulighed for at låne bøger, henviser jeg til punkt 3 ovenfor.

Anstalten arrangerer også fisketure mv. for de anbragte i anstaltens båd. Båden er (delvist) overdækket og er forsynet med to køjer som gør det muligt at overnatte i båden.

Anstalten råder endvidere over en hundeslæde med tilhørende hunde (i alt ni hunde). Hundene står bundet om sommeren og bruges kun om vinteren. Til gengæld er hundeslæden ofte i aktion om vinteren. Hundene passes af en af de anbragte.

Anstaltens fritidstilbud mv. giver mig i øvrigt ikke grundlag for bemærkninger.

8. De anbragtes økonomiske forhold under opholdet i anstalten

Om de anbragtes økonomiske forhold blev der under inspektionen henvist til de regler som Politimesteren i Grønland har fastsat.

Politimesteren har den 20. marts 2003 udstedt ”Bestemmelse om administration af domfældtes økonomiske ressourcer, betaling for kost og logi samt udbetaling af lommepege”. Bestemmelsen med tilknyttet bilag af 6. marts 2003 er bl.a. udstedt i henhold til § 14 i politimesterens bekendtgørelse nr. 239 af 1. april 1999 om anstaltsophold i Grønland.

Jeg går ud fra at det er disse bestemmelser der sigtes til.

Det fremgår af dette regelsæt at de anbragte skal betale maks. 1.700 kr./hver fjortende dag for kost og logi (det eksakte beløb afhænger af de anbragtes indtægtsforhold), at de anbragte kan få udbetalt 800 kr. i lommepege/hver fjortende dag mens resten af de anbragtes løn skal indsættes på en personlig konto i et pengeinstitut. Dette svarer for en anbragt med en indtægt på 3.000 kr. (svarende til 40 timer pr. uge i fiskefabrikken) til en opsparing på 500

kr./hver fjortende dag. Hvis den pågældende har overarbejde, bliver opsparingen tilsvarende højere. Af opsparingen kan der udbetales beløb efter ansøgning til f.eks. køb af nyt tøj, nyt fjernsyn eller lignende forbrugsgoder.

Den ledende anstaltsleder oplyste at han har oplevet at anbragte er blevet løsladt med en opsparing på 40.000 kr.

Hvis den anbragte ikke arbejder ude i byen, kan den pågældende ved rengøring og forefaldende arbejde i anstalten oppebære en dusør på 550 kr./hver fjortende dag. Hvis den pågældende vægrer sig mod at arbejde, bliver beløbet nedsat til 300 kr./hver fjortende dag. I disse to tilfælde betaler den anbragte ikke for kost og logi.

Det er efter bestemmelserne anstaltslederen som administrerer de anbragtes konti.

Den ledende anstaltsleder oplyste at han to gange om året reviderer anstaltens økonomi – og herunder de anbragtes opsparingskonti.

Det oplyste giver mig ikke grundlag for bemærkninger.

9. Kvinder og unge

Der var på tidspunktet for inspektionen to kvindelige anbragte i anstalten. Anstalten oplyste på forespørgsel at de kvindelige anbragte normalt godt kan være i fred for de mandlige anbragte. Som det fremgår af det som jeg har oplyst og anført nedenfor under pkt. 12 (om samtaler med de anbragte), var dette imidlertid ikke tilfældet på tidspunktet for inspektionen.

Jeg går ud fra at anstalten på baggrund af mine samtaler med de to kvinder vil være meget opmærksom på tilsvarende forhold i fremtiden.

Den ledende anstaltsleder oplyste at anstalterne som udgangspunkt ikke har unge (15-17-årige) anbragt i anstalten idet disse anbringes på Ungdomspensionen i Sisimiut der administreres af Kriminalforsorgen i Frihed. Ungdomspensionen i Sisimiut har efter det oplyste ni pladser og udgør det eneste alternativ til ”vokseninstitutionerne” (de tre anstalter for domfældte og arresterne/detentionerne).

Hvis det viser sig at den unge på grund af sin (voldsomme) adfærd ikke kan være i ungdomspensionen, bliver den pågældendes dom ændret til anbringelse i anstalt. Dette kan give problemer i den pågældende anstalt. Problemet er størst når der er flere unge samlet et sted. Problemet med voldsomme unge er forholdsvis nyt i Grønland, men er dog et stigende problem.

Jeg har noteret mig disse oplysninger.

10. De anbragtes muligheder for at telefonere

Efter anstaltsbekendtgørelsens § 21 har de anbragte ret til bl.a. gennem telefonsamtaler at ”opretholde og styrke forbindelse med omverdenen”. Dette gælder som udgangspunkt også de tilbageholdte, jf. bekendtgørelsens § 35, stk. 1, hvorefter anstaltsbekendtgørelsens bestemmelser med visse (nærmere fastsatte) forbehold tillige finder anvendelse på tilbageholdte.

De anbragte i anstalten har en mønttelefon til fri afbenyttelse. Telefonen er placeret i et lille, smalt rum på gangen. Efter det oplyste foretrak anstalten denne løsning frem for at indkøbe en telefonkuppel; dette af hensyn til den anbragtes behov for at kunne tale uforstyrret.

På forespørgsel blev det oplyst at anstalten meget ofte har tilbageholdte der opholder sig i anstalten (”dagfolk”), men sover i arresten/detentionen om natten. Den ledende anstaltsleder oplyser at dagfolkene bliver kørt frem og tilbage af politiet. Et tilsvarende system har man i anstalterne for domfældte i Nuuk og Qaqortoq. Systemet var på tidspunktet for inspektionen endnu ikke sat i værk i Ilulissat. Hvis de tilbageholdte dagfolk er undergivet besøgs- og brevkontrol, får anstalten oplysning herom fra politiet. Det er herefter anstaltens

opgave at holde øje med at disse tilbageholdte ikke ringer fra anstaltens telefon. Denne gruppe er normalt den eneste som ikke har lov til at bruge telefonen.

Det blev oplyst at ordningen hidtil ikke har givet anledning til problemer.

Anstaltens telefonordning giver mig herefter ikke grundlag for bemærkninger.

11. Talsmandsordning

De anbragte har valgt en talsmand som imidlertid var på arbejde under inspektionen.

Anstalten oplyste på forespørgsel at anstalten ikke har regler om valg af talsmand og/eller regler om talsmandens rettigheder.

Inden jeg foretager mig videre vedrørende dette spørgsmål, beder jeg om en udtalelse fra Politimesteren i Grønland og Direktoratet for Kriminalforsorgen.

12. Møder med anbragte

Jeg havde under inspektionen et fællesmøde med alle de anbragte som på det tidspunkt var hjemme på anstalten. Da mødet blev holdt umiddelbart efter middag, kunne de anbragte som er beskæftiget uden for anstalten og som spiser i anstalten, også deltage i mødet.

Efter fællesmødet havde jeg samtaler med tre anbragte – to kvinder og en mand – som efter fællesmødet havde ytret ønske om det. Møderne der foregik med de anbragte enkeltvis, drejede sig for de to kvinders vedkommende primært om problemer med ikke at kunne være i fred for de mandlige medanbragte. Jeg bragte efter aftale det som de pågældende havde anført – og/eller ønsket – videre til anstalten under det afsluttende møde med overvagtme-steren og den ledende anstaltsleder. Jeg havde dagen efter inspektionen endnu et møde med

den ene kvindelige anbragte med henblik på at jeg kunne oplyse hende om hvad det mellemliggende møde havde resulteret i.

13. De udlånte sager

Jeg bad under inspektionen om at måtte modtage anstaltens rapportmateriale mv. for 2003 vedrørende enrumsanbringelse, magtanvendelse, anvendelse af håndjern og disciplinærstraf. Det skriftlige materiale som herefter blev fundet frem, blev efterfølgende kort gennemgået med den ledende anstaltsleder. Det blev på baggrund af denne gennemgang aftalt med den ledende anstaltsleder at der ikke som led i inspektionen ville blive foretaget en egentlig gennemgang af sagerne fra anstalten i Aasiaat i rapporten vedrørende inspektionen, men at den ledende anstaltsleder i stedet ville udarbejde et skema til hjælp for samtlige anstalters behandling af forhørssager. Jeg tilbød at være behjælpelig med råd og vejledning i den forbindelse.

Jeg har i forbindelse med min rapport om inspektionen den 22. maj 2003 af Anstalten for domfældte i Ilulissat oplyst at jeg ikke har hørt noget fra den ledende anstaltsleder i anledning af ovenstående. Jeg har i den nævnte rapport bedt politimesteren om at oplyse om skemaet er udarbejdet og har endvidere anført at mit tilbud fortsat står ved magt.

Jeg foretager ikke noget vedrørende dette spørgsmål i henseende til min inspektion af Anstalten for domfældte i Aasiaat.

14. Opfølgning

Jeg beder om at oplysninger mv. fra Politimesteren i Grønland tilbagesendes gennem Direktoratet for Kriminalforsorgen med henblik på at direktoratet kan komme med bemærkninger hertil.

Jeg har under pkt. 2.2. og pkt. 4 udtrykkeligt bedt Direktoratet for Kriminalforsorgen om oplysninger mv.

15. Underretning

Denne rapport sendes til Anstalten for domfældte i Aasiaat, Den ledende anstaltsleder i Grønland, Politimesteren i Grønland, Direktoratet for Kriminalforsorgen, Det Grønlandske Kriminalforsorgsnævn, Justitsministeriet og Folketingets Retsudvalg.

Lennart Frandsen

Inspektionschef